

การบริหารจัดการตามหลัก 5ส. ของวัดในอำเภอเมือง จังหวัดนครนายก*

MANAGEMENT ACCORDING TO THE 5S. PRINCIPLES OF THE TEMPLEIN MUANG DISTRICT NAKHON NAYOK PROVINCE

พระครูวิมลปทุมานุกูล (จรัสศักดิ์ ชัยเมธี)¹, พิชิต ปุริมาต² และ ไพรัตน์ เอิบสำโรง³

Phrakhru Wimonpathumanukul (Jirasak Chaiyamethi)¹, Phichit Purimat² and Pairat Erbsamrong³

¹⁻³มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา

¹⁻³Mahachulalongkornrajavidyalaya University. Nakhon Ratchasima Campus, Thailand

Corresponding author E-mail: neung1976@gmail.com

วันที่รับบทความ : 3 พฤษภาคม 2567; วันที่แก้ไขบทความ 22 พฤษภาคม 2567; วันที่ตอบรับบทความ : 29 มิถุนายน 2567

Received 3 May 2024; Revised 22 May 2024; Accepted 29 June 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไป 2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบ 3. เพื่อนำเสนอแนวทางการบริหารจัดการตามหลัก 5ส. ของวัดในอำเภอเมือง จังหวัดนครนายก ระเบียบวิธีวิจัยเป็นแบบผสมวิธี ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถาม ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.924 จากกลุ่มตัวอย่างได้แก่ พระสงฆ์อำเภอเมือง จำนวน 227 รูป วิเคราะห์ข้อมูลโดยสถิติ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ และการวิจัยเชิงคุณภาพ สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 10 รูปหรือคน วิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1. การบริหารจัดการตามหลัก 5ส. ของวัดในอำเภอเมือง จังหวัดนครนายก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =4.07, S.D.=0.42) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน 2. ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย พบว่า พระสงฆ์ที่มี อายุ พรรษา

Citation:

* พระครูวิมลปทุมานุกูล (จรัสศักดิ์ ชัยเมธี), พิชิต ปุริมาต และ ไพรัตน์ เอิบสำโรง. (2567). การบริหารจัดการตามหลัก 5ส.

ของวัดในอำเภอเมือง จังหวัดนครนายก. วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 2(3), 1-16.

Phrakhru Wimonpathumanukul (Jirasak Chaiyamethi), Phichit Purimat and Pairat Erbsamrong. (2024).

Management According to the 5s. Principles of The Templein Muang District Nakhon Nayok Province.

Modern Academic Development and Promotion Journal, 2(3), 1-16.;

DOI: <https://doi.org/10.14456/madpiadp.2024.7>

<https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

วุฒิการศึกษานักธรรม และวุฒิการศึกษาสามัญ แตกต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ 3. แนวทางการบริหารจัดการตามหลัก 5ส. ของวัดในอำเภอเมือง จังหวัดนครนายก ด้านสวดมนต์ มีการวางแผนผังวัดแบ่งพื้นที่ สวดมนต์ กับ พุทธาวาสให้ชัดเจน คัดแยกสิ่งของต่าง ๆ เป็นหมวดหมู่และเขียนกำกับให้ชัดเจน ด้านสวดมนต์ มีการจัดระเบียบ ทำป้ายบอกทาง วางสิ่งของทุกอย่างที่ทำงานต่อการหยิบใช้ ด้านสวดมนต์ มีการทำความสะอาด ดูแลรักษาอุปกรณ์ต่าง ๆ การปิดกวาดเศษใบไม้ ขยะ เป็นประจำ ด้านสร้างมาตรฐาน จัดอาคารสถานที่ให้มีแสงสว่างเพียงพอ อาคารถ่ายเทได้สะดวก จัดให้มีภาชนะรองรับขยะเปียก ขยะแห้ง ให้ทั่วบริเวณวัด ด้านสร้างวินัย การปลูกจิตสำนึกสร้างวินัย 5ส. ฝึกปฏิบัติตามหลัก 5ส เป็นประจำเพื่อสร้างวินัย

คำสำคัญ: การบริหารจัดการ, กิจกรรม 5ส, พระสงฆ์

Abstract

The objectives of this research are 1. to study the general condition 2. to conduct a comparative study 3 . To present management guidelines according to the 5S principles of temples in Mueang District. Nakhon Nayok Province The research method is a combined method. During the quantitative research, a questionnaire was used. The confidence value was 0.924 from the sample group including There were 227 monks in Mueang District. Data were analyzed using statistics, frequency, percentage, mean, standard deviation, and correlation coefficient. and qualitative research Interviews with 10 key informants or people were analyzed descriptively.

The results of the research found that: 1. Management according to the 5S principles of temples in Mueang District Nakhon Nayok Province Overall, it was at a high level ($\bar{X}=4.07$, S.D.=0.42). When considering each aspect, it was found that it was at a high level in every aspect. 2. The results of the research hypothesis test found that monks with age, years of age, and educational qualifications as religious monks and general education qualifications are

different and have different opinions Therefore, the hypothesis was rejected. 3. Guidelines for management according to the 5 S principles of temples in Mueang District. Nakhon Nayok Province, on the clean-up side, there was a plan for the temple to clearly divide the area of the Sangkhawas and the Buddhawas. Sorting various items into categories and labeling them clearly. On the convenient side, there is organization, making signs to show the way, placing things everywhere to make the work easier to pick up and use. On the clean side, there is cleaning. Maintain various equipment, sweep up leaves and garbage regularly, and create standards. Arrange the building to have adequate lighting. The air is easily ventilated. Provide containers to receive wet and dry waste throughout the temple area. Discipline aspect Cultivating awareness creates 5 S discipline. Practice following the 5 S principles regularly to build discipline.

Keywords: Management, 5S activities, Monks

บทนำ

วัดในพระพุทธศาสนาเกิดขึ้นตั้งแต่สมัยพุทธกาล เริ่มจากการที่พระเจ้าพิมพิสารได้ถวายวัด เวฬุวัน เมื่อพระพุทธเจ้ารับแล้วก็ทรงแสดงธรรมีกถา แล้วทรงอนุญาตวัดหรืออารามแก่พระสงฆ์ว่า “ภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตอาราม” ตั้งแต่นั้นมาจึงได้เริ่มมีวัดเกิด ขึ้นมาเรื่อย ๆ จนถึงปัจจุบัน วัดเป็นสถานที่ที่พุทธศาสนิกชนทั่วไปได้ใช้เป็นสถานศึกษาอบรมให้มีความรู้ในด้านวิชาชีพอัการ แพทย์แผนโบราณและศิลปกรรมแขนงต่าง ๆ ใช้ทำบุญบำเพ็ญกุศล เป็นศูนย์กลางการบริหารและการปกครองรวมทั้งเป็นสถานที่สงเคราะห์ทางจิตใจแก่ประชาชน ดังนั้นวัดจึงเป็นสถานที่ที่สำคัญยิ่ง ในการสืบทอดพระพุทธศาสนาตลอดมา (พระราชญาณวิสิฐ (เสริมชัย ชยมงคโล), 2551) ดังนั้นวัดจึงถือว่าเป็นศูนย์กลางของชุมชนเป็นที่พึ่งพาทางจิตใจของชุมชน ประชาชน สามารถเข้ามาใช้ประโยชน์ได้ ใช้เป็นสถานที่ประกอบกุศล เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ เป็นแหล่ง เรียนรู้ พัฒนาความรู้ภูมิธรรม ขัดเกลาจิตใจให้ใสสะอาด สร้างความสุขทางกายทางใจ ด้วยเหตุนี้วัด จึงเป็นสถานที่สำคัญของชุมชน ในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ

ก็อาศัยสถานที่ภายในวัดจัดกิจกรรม เป็นที่ชาวบ้านมาพบปะสังสรรค์ จัดงานเทศกาลและมหรสพต่าง ๆ และยังเป็นที่ใช้ประกอบการบำเพ็ญกุศลอีกด้วย (พระธรรมวรนายก (โอภาส นิรุติเมธี), 2559)

ในปัจจุบันไม่ว่าจะเป็นองค์การของทางราชการหรือองค์การธุรกิจเอกชนต่างก็ต้องการความเจริญก้าวหน้าให้มีการขยายตัวและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสภาพแวดล้อมภายนอกองค์การไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ตลอดจนความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ซึ่งแต่ละองค์การนั้นย่อมจะประกอบไปด้วยทรัพยากรที่เป็นปัจจัยด้านการผลิต ได้แก่ คน (Man) เครื่องจักร (Machine) วัสดุอุปกรณ์ (Material) วิธีการ (Method) อื่น ๆ ในจำนวนทรัพยากรทั้งหมดที่กล่าวไปนั้น จึงมีผู้คิดค้นเทคนิคต่าง ๆ ขึ้นมามากมายทั้งชาวตะวันตกและตะวันออกเพื่อนำมาใช้ในการบริหารคนในองค์การเพื่อสร้างความเป็นเลิศในด้านการผลิตหรือการบริการต่าง ๆ (วิเชียร วิทยอุดม, 2554) ประเทศญี่ปุ่นมีแนวคิดในการมีส่วนร่วมในการบริหารงาน โดยใช้ 5ส เป็นกิจกรรมการปรับปรุง การทำงานด้วยการดำเนินการตามหลักการ “สะอาด สะดวก สะอาด สุขลักษณะ และสร้างนิสัย” ในหน่วยงาน ญี่ปุ่นได้นำ 5ส แต่ละตัวไปใช้และพัฒนาอย่างจริงจังโดยจัดทำให้เป็นระบบ จึงได้รับความนิยมและเผยแพร่ไปทั่วประเทศญี่ปุ่น ดังนั้น 5ส จึงเป็นปัจจัยพื้นฐาน ในการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ (ชัชวาล อรวงศ์ศุภทัต, 2558)

ในอำเภอเมือง จังหวัดนครนายก มีวัดอยู่จำนวนทั้งสิ้น 81 วัด แต่จำนวนวัดที่ได้รับการพัฒนาซึ่งเข้าลักษณะวัดสร้างสุขตามกิจกรรม 5 ส มีจำนวนหนึ่ง ส่วนใหญ่ยังประสบปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาวัด อยู่หลายประการ ไม่ว่าจะเป็นการขาดพระภิกษุสามเณรภายในวัด ขาดวัสดุอุปกรณ์ หรือการขาดการบริหารจัดการที่ดี ที่จะทำให้วัดเป็นวัดสร้างสุขอย่างสมบูรณ์ เหตุผลเหล่านี้ล้วนเป็นปัญหาต่อความ มั่นคงของพระพุทธศาสนาด้วยเช่นกัน เพราะเมื่อสถานที่ไม่อำนวยขาดความเป็นสปปายะก็จะส่งผล ต่อสภาพจิตใจการศึกษาเล่าเรียนพระธรรมวินัย และนอกจากนั้นประชาชนที่เข้ามาภายในวัดอาจไม่ได้รับความสะดวกเท่าที่ควร แต่มีวัดอีกจำนวนหนึ่งที่มีการเน้นมีกิจกรรม 5ส เพื่อพัฒนาวัดให้เป็นสถานที่ที่เหมาะสมเป็นสปปายะเหมาะสมแก่การเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชนและบุคคลทั่วไป (พระมหาจินตวัฒน์ จารุพตฺโน (วิจารณ์ปรีชา), 2562)

จากสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยซึ่งเป็นพระสงฆ์ในพื้นที่จึงสนใจศึกษาวิจัย เรื่อง “การบริหารจัดการตามหลัก 5ส. ของวัดในอำเภอเมือง จังหวัดนครนายก” เพื่อนำไปเป็นแนวทางในการบริหารจัดการวัดให้มีประสิทธิภาพตามหลัก 5ส. และเพื่อให้สอดคล้องกับพระธรรมวินัย และคำสั่งของมหาเถรสมาคมในการปฏิรูปกิจการคณะสงฆ์ 6 ด้าน ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1 เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของการบริหารจัดการตามหลัก 5ส. ของวัดในอำเภอเมือง จังหวัดนครนายก
- 2 เพื่อศึกษาผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการบริหารจัดการตามหลัก 5ส. ของวัดในอำเภอเมือง จังหวัดนครนายก
- 3 เพื่อนำเสนอแนวทางการบริหารจัดการตามหลัก 5ส. ของวัดในอำเภอเมือง จังหวัดนครนายก

สมมติฐานการวิจัย

1. พระสงฆ์ที่มี อายุ ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการตามหลัก 5ส. ของวัดในอำเภอเมือง จังหวัดนครนายก แตกต่างกัน
2. พระสงฆ์ที่มี พรรษา ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการตามหลัก 5ส. ของวัดในอำเภอเมือง จังหวัดนครนายก แตกต่างกัน
3. พระสงฆ์ที่มี วุฒิการศึกษาชั้นกรรม ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการตามหลัก 5ส. ของวัดในอำเภอเมือง จังหวัดนครนายก แตกต่างกัน
4. พระสงฆ์ที่มี วุฒิการศึกษาสามัญ ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการตามหลัก 5ส. ของวัดในอำเภอเมือง จังหวัดนครนายก แตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย

งานวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ซึ่งเป็นการผสมผสานวิธีระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

1. ประชากรเป้าหมาย

ประชากร ได้แก่ พระสงฆ์ ในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก จำนวน 522 รูป (สำนักงานเจ้าคณะอำเภอเมือง, 2566)

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ พระสงฆ์ ในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดนครนายกจำนวน 227 รูป

2.1 การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการกำหนดขนาดตัวอย่างในการวิจัย ทำการสุ่มจากกลุ่มประชากร โดยใช้สูตรของ ทาโร่ ยามาเน่ (Yamane, 1973)

$$n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

โดย N = จำนวนประชากรทั้งหมด
 e = ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ (นิยมใช้ 0.05)
 n = จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

เมื่อแทนค่าสูตรข้างต้นจะได้

$$n = \frac{522}{1 + 522(0.05)^2}$$

$$= 226.46 \text{ รูป}$$

ดังนั้น ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้เท่ากับ 227 รูป ผู้วิจัยจึงนำมาคำนวณตามสัดส่วนที่เหมาะสมของประชากรแต่ละตำบล โดยใช้เทคนิคการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่มหลายชั้น ประกอบด้วยการสุ่มแบบกลุ่มหรือการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ

3. การกำหนดวิธีการเก็บและรวบรวมข้อมูล

3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นโดยศึกษาจากเอกสาร หนังสือ ตำรา วารสาร สิ่งพิมพ์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะประเด็นศึกษาเกี่ยวกับการบริหารจัดการตามหลัก 5ส. ของวัดในอำเภอเมือง จังหวัดนครนายก ได้แก่ 1. การวิเคราะห์ความตรงเชิงเนื้อหา (Contents Validity) โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของประเด็นคำถามการวิจัยกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยในรูปแบบของเทคนิคการวิเคราะห์ IOC (Index of Congruence) โดยผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบไม่น้อยกว่า 5 ท่าน ได้ผลการหาค่า IOC เท่ากับ 1.00 ทุกข้อ 2. การหาค่าความเที่ยง (Reliability) นำแบบสอบถามที่ได้ไปปรับปรุงจากขั้นตอนการหาค่า IOC แล้วไปแจกให้กลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างของ

งานวิจัยหรือพื้นที่ในการวิจัย จำนวน 30 ชุด ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ของความเชื่อมั่นแบบสอบถาม (Try out) ทั้งฉบับเท่ากับ 0.924

3.2 วิธีการเก็บและรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการจัดเก็บข้อมูลเชิงปริมาณตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1) จัดเตรียมเครื่องมือตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างโดยใช้แบบสอบถาม ตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการแจกแบบสอบถาม

2) ผู้วิจัยเสนอติดต่อขอหนังสือจากหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา เพื่อขออนุญาตและขอความร่วมมือถึงเจ้าคณะตำบล ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อเข้าแจกแบบสอบถาม (Questionnaire)

3) ตรวจสอบความสมบูรณ์ครบถ้วนของแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่รับกลับมาก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูลตามวิธีการทางสังคมศาสตร์

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ข้อมูลที่ได้ทั้งหมดไปทำการตรวจสอบความถูกต้อง การลงรหัส และประมวลผลข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์เพื่อทำการคำนวณค่าสถิติต่าง ๆ ที่ใช้ในการวิเคราะห์การนำเสนอและสรุปผลการวิจัย โดย 1) สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ สถิติ ค่าร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2) สถิติอนุมาน (Inferential Statistics) ได้แก่ การทดสอบค่าที (t-test) การทดสอบค่าเอฟ (f-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ในกรณีตัวแปรต้นตั้งแต่สามกลุ่มขึ้นไป เมื่อพบว่ามีค่าความแตกต่างจะทำการเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีผลต่างเป็นสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference: LSD.) (สิน พันธุ์พินิจ, 2557)

การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้านการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ในการวิจัยครั้งนี้ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงกับผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ เป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการวิจัย จำนวน 10 รูปหรือคน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งมีโครงสร้าง (Semi-Structured Interview Form) โดยสัมภาษณ์เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในอำเภอห้วยแถลง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลมีขั้นตอน ดังนี้

3.1 ขอนหนังสือจากหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา ถึงผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการให้สัมภาษณ์

3.2 ทำการนัดวัน เวลาและสถานที่กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) และดำเนินการสัมภาษณ์ตามวัน เวลา และสถานที่ที่กำหนดนัดไว้ จนครบทุกประเด็น โดยใช้วิธีการจดบันทึกและการบันทึกเสียงประกอบการสัมภาษณ์

3.3 นำข้อมูลดิบที่ได้มารวบรวมเพื่อวิเคราะห์โดยวิธีการที่เหมาะสมและนำเสนอต่อไป

4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์โดยวิธีการ ดังนี้

4.1 นำข้อมูลที่ได้จากสัมภาษณ์ ทำการถอดเสียงและบันทึกเป็นข้อความ จำแนกเป็นประเด็น แล้วเรียบเรียงเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย

4.2 วิเคราะห์คำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท (Context)

4.3 สังเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยและนำเสนอต่อไป

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับความคิดเห็นของบทบาทพระสงฆ์กับการสร้างความสมานฉันท์ตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1. ข้อที่ 2. และข้อที่ 3 ตามลำดับดังนี้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่ 1

ตารางที่ 1. สภาพทั่วไปของของพระสงฆ์ที่มีการบริหารจัดการตามหลัก 5ส. ของวัดในอำเภอเมือง จังหวัดนครนายก โดยภาพรวม

การบริหารจัดการตามหลัก 5ส. ของวัดในอำเภอเมือง จังหวัดนครนายก	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1) ด้านสะดวก	3.50	1.21	มาก
2) ด้านสะอาด	3.58	1.18	มาก
3) ด้านสวยงาม	3.57	1.20	มาก
4) ด้านสุขลักษณะ	3.56	1.18	มาก
5) ด้านสร้างนิสัย	3.51	1.19	มาก
โดยภาพรวม	3.58	1.21	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า การบริหารจัดการตามหลัก 5ส. ของวัดในอำเภอเมือง จังหวัดนครนายก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.58$, S.D.=1.21) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่ 2

ตารางที่ 2. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการบริหารจัดการตามหลัก 5ส. ของวัดในอำเภอเมือง จังหวัดนครนายก จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

สมมติฐานที่	ผลการศึกษา		F	Sig.
	ยอมรับ	ปฏิเสธ		
1 พระสงฆ์ที่มี อายุ ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการตามหลัก 5ส. ของวัดในอำเภอเมือง จังหวัดนครนายก แตกต่างกัน	✓		0.949	0.418
2 พระสงฆ์ที่มี พรรษา ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการตามหลัก 5ส. ของวัดในอำเภอเมือง จังหวัดนครนายก แตกต่างกัน	✓		1.424	0.243
3 พระสงฆ์ที่มี วุฒิการศึกษานักธรรม ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการ	✓		2.116	0.121

ตามหลัก 5ส. ของวัดในอำเภอเมือง จังหวัด

นครนายก แตกต่างกัน

4 พระสงฆ์ที่มี วุฒิการศึกษาสามัญ ต่างกัน

มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการ

ตามหลัก 5ส. ของวัดในอำเภอเมือง จังหวัด

นครนายก แตกต่างกัน

0.661

0.587

จากตารางที่ 2 ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย พบว่า พระสงฆ์ที่มี อายุต่างกัน พรรษาต่างกัน วุฒิการศึกษานักธรรมต่างกัน และวุฒิการศึกษาสามัญต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการตามหลัก 5ส. ของวัดในอำเภอเมือง จังหวัดนครนายก ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่ 3

แนวทางการบริหารจัดการตามหลัก 5ส. ของวัดในอำเภอเมือง จังหวัดนครนายก ด้าน สะสาง มีการวางแผนผังวัดแบ่งพื้นที่ สังก้าวาส กับ พุทธาวาสให้ชัดเจน คัดแยกสิ่งของต่าง ๆ เป็นหมวดหมู่และเขียนกำกับให้ชัดเจน ด้าน สะดวก มีการจัดระเบียบ ทำป้ายบอกทาง วาง สิ่งของทุกที่ทำงานต่อการหยิบใช้ ด้าน สะอาด มีการทำความสะอาด ดูแลรักษาอุปกรณ์ต่าง ๆ การปิดกวาดเศษใบไม้ ขยะ เป็นประจำ ด้าน สร้างมาตรฐาน จัดอาคารสถานที่ให้มีแสงสว่าง เพียงพอ อากาศถ่ายเทได้สะดวก จัดให้มีภาชนะรองรับขยะเปียก ขยะแห้ง ให้ทั่วบริเวณวัด ด้าน สร้างวินัย การปลูกจิตสำนึกสร้างวินัย 5ส. ฝึกปฏิบัติตามหลัก 5ส เป็นประจำเพื่อสร้าง วินัย

อภิปรายผล

1. การบริหารจัดการตามหลัก 5ส. ของวัดในอำเภอเมือง จังหวัดนครนายก โดย ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =3.58, S.D.=1.21) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก ทุกด้าน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูวิธานกิจโกศล (โสภณ สารโท), (2556) ได้ ศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสังฆาธิการ ใน การบริหารงานวัดพัฒนาตัวอย่างในเขตการ ปกครองคณะสงฆ์จังหวัดสระบุรี” ผลการวิจัยพบว่าบทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหาร

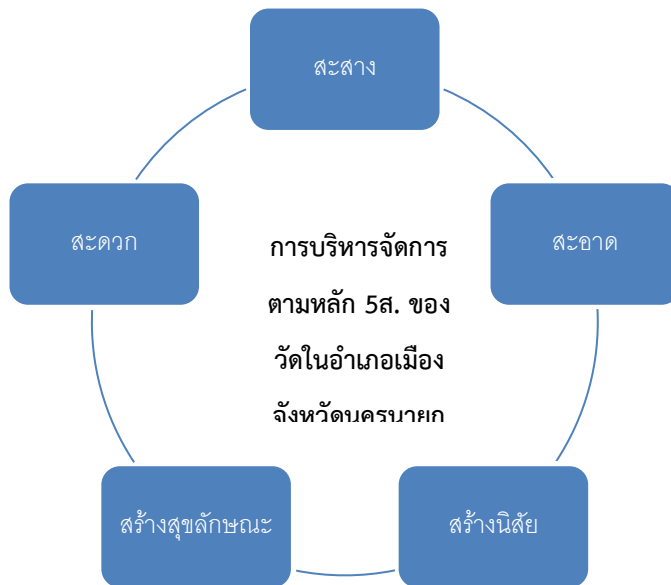
งานวัดพัฒนาตัวอย่างในเขตการปกครองคณะ สงฆ์จังหวัดสระบุรีทั้ง 2 ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.80 เมื่อพิจารณาเป็น รายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน และ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูใบฎีกาสุนทรินท์ สุริชาโน (สอนเล็ก), (2553) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง “ความคิดเห็นเกี่ยวกับการ บริหารจัดการการศึกษาตามแนว วิถีพุทธ : กรณีศึกษา โรงเรียนวัดขมิ้นมีด อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ” ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็น ของครูและผู้บริหารนักเรียนที่มีต่อการบริหาร จัดการศึกษาตามแนววิถีพุทธของ โรงเรียนวัด ขมิ้นมีด โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน ($\bar{X}=4.30$, $S.D.=0.456$)

2. พระสงฆ์ที่มี อายุต่างกัน พรรษาต่างกัน วุฒิการศึกษานักรธรรมต่างกัน และวุฒิ การศึกษาสามัญต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการตามหลัก 5ส. ของวัดในอำเภอ เมือง จังหวัดนครนายก ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พงษ์ศักดิ์ กลิ่นสายหยุด (2555) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ทศนคติเกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงาน ด้วยกิจกรรม 5 ส ของ พนักงานภายในบริษัท วังน้อยเบเวอเรจ จำกัด ผลการวิจัยพบว่า พนักงาน ภายในบริษัทที่มีอายุต่างกัน มีสถานภาพสมรสต่างกัน มีระดับการศึกษาต่างกัน มีอายุการทำงาน ต่างกัน มีระดับทัศนคติเกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงานด้วยกิจกรรม 5 ส ของ พนักงาน ภายในบริษัทวังน้อยเบเวอเรจ จำกัด ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ แต่ไม่ยัง สอดคล้องกับงานวิจัยของ เพ็ญจันทร์ บัวขาว (2558) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การปฏิบัติกิจกรรม 5ส และการเสริมสร้างความปลอดภัยในการทำงานของพนักงานภายในบริษัท คอมพาร์ท พรซิชั่น (ประเทศไทย) จำกัด ผลการวิจัยพบว่า พนักงานที่มีมีอายุ สถานภาพ การสมรส ระดับการศึกษา อายุการทำงาน และสังกัดแผนกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติกิจกรรม 5ส และการ เสริมสร้างความปลอดภัยในการทำงานของพนักงานภายในบริษัท คอมพาร์ท พรซิชั่น (ประเทศ ไทย) จำกัด แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

3. แนวทางการบริหารจัดการตามหลัก 5ส. ของวัดในอำเภอเมือง จังหวัดนครนายก ด้านสวดมนต์ มีการวางแผนผังวัดแบ่งพื้นที่ สวดมนต์ กับ พุทธาวาสให้ชัดเจน คัดแยกสิ่งของต่าง ๆ เป็นหมวดหมู่และเขียนกำกับให้ชัดเจน ด้านสวดมนต์ มีการจัดระเบียบ ทำป้ายบอกทาง วาง สิ่งของทุกอย่างที่ทำงานต่อการหยิบใช้ ด้านสวดมนต์ มีการทำความสะอาด ดูแลรักษาอุปกรณ์ต่าง

ๆ การปิดกวาดเศษใบไม้ ขยะ เป็นประจำ ด้านสร้างมาตรฐาน จัดอาคารสถานที่ให้มีแสงสว่างเพียงพอ อากาศถ่ายเทได้สะดวก จัดให้มีภาชนะรองรับขยะเปียก ขยะแห้ง ให้ทั่วบริเวณวัด ด้านสร้างวินัย การปลูกจิตสำนึกสร้างวินัย 5ส. ฝึกปฏิบัติตามหลัก 5ส เป็นประจำเพื่อสร้างวินัย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาพวงศกร ฐิตญาโณ (มะลิลา) และคณะ (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิผลการขับเคลื่อนโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข ตามแนวทาง 5ส ของวัดในอำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์” ผลการวิจัยพบว่า 1. ด้านสะดวก พระภิกษุสามเณรและภาคีเครือข่าย ต้องทำข้อตกลง ทำความ เข้าใจร่วมกันก่อนและหลังปฏิบัติงาน 2. ด้านสร้างวินัย พระภิกษุสามเณรและภาคีเครือข่าย จะต้องร่วมกันสร้างวินัย ให้ทุกคนเคารพกฎ 3. ด้านสะอาด ร่วมกันคัดแยกขยะเพื่อลดจำนวนขยะที่ไม่จำเป็น และนำสิ่งของเหลือทิ้งกลับมา ใช้ใหม่ 4 ด้านสะอาด จัดการขยะอย่างถูกวิธี โดยใช้หลัก 3R ใช้น้อย ใช้ซ้ำ นำกลับมา ใช้ใหม่ 5. ด้านสร้างมาตรฐาน ทั้งก่อนและหลัง ปลูกฝังมาตรฐานที่ตัวบุคคล เพื่อให้ติดเป็นนิสัย และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาจินตวัฒน์ จารุฑฒโน (2558) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการบริหารวัดสร้างสุขด้วยกิจกรรม 5 ส จังหวัดสิงห์บุรี” ผลการวิจัยพบว่า การบริหารวัดสร้างสุขด้วยกิจกรรม 5 ส จังหวัดสิงห์บุรี นับเป็นนโยบายสำคัญของคณะ สงฆ์ จังหวัดสิงห์บุรี เพราะเป็นนโยบายจากมหาเถรสมาคมที่กำลังขับเคลื่อนให้วัดทุกวัดทั่วประเทศพัฒนาวัดของตนเองตามหลัก 5ส เจ้าอาวาสให้ความสนใจ และเอาใจใส่ในการพัฒนาวัดให้เจริญรุ่งเรือง พระผู้ใหญ่ของจังหวัดสิงห์บุรีให้ความสำคัญกับการบริหารวัดสร้างสุขด้วยกิจกรรม 5 ส มีการแต่งตั้ง คณะกรรมการขับเคลื่อนงาน มีการประชุมคณะทำงาน มีการอบรมจากทางคณะสงฆ์ และหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนนโยบาย 5ส

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัยแสดงให้เห็นถึง การบริหารจัดการตามหลัก 5ส. ของวัดในอำเภอเมือง จังหวัดนครนายก ดังนี้

1) ด้านสะสาง การแยกแยะสิ่งของที่จำเป็นและไม่จำเป็นเป็นขั้นตอนสำคัญที่ช่วยให้เราสามารถจัดการและใช้ทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและเต็มไปด้วยประสิทธิภาพในการทำงาน ตัวอย่างเช่นในโรงงานที่มีการผลิตสินค้าในปริมาณมาก การจัดการขยะเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยลดความเสี่ยงในการเกิดอุบัติเหตุและปัญหาอื่น ๆ ที่อาจเกิดขึ้นจากสภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสม

2) ด้านสะดวก การจัดเตรียมและวางสิ่งของให้สะดวกในการใช้งานเป็นสิ่งสำคัญในการทำงาน การเลือกสิ่งของที่เหมาะสมและจัดวางให้อยู่ในตำแหน่งที่สะดวกสำหรับผู้ใช้งานจะช่วยให้กระบวนการทำงานเป็นไปอย่างราบรื่นและการกำหนด "ที่วางประจำ" สำหรับอุปกรณ์หรือเครื่องมือใหม่จะช่วยให้ผู้ใช้งานทุกคนสามารถรู้จักและเข้าถึงได้ง่ายขึ้น

3) ด้านสะอาด การทำความสะอาดอุปกรณ์และสถานที่ทำงานเป็นประจำช่วยลดความเสี่ยงในการเกิดอุบัติเหตุและปัญหาอื่น ๆ ที่อาจเกิดขึ้นจากสภาพแวดล้อมที่ไม่สะอาด นอกจากนี้ การทำความสะอาดเป็นประจำยังช่วยให้เราสามารถตรวจพบปัญหาและข้อบกพร่องได้ทันทั่วทั้งที่ และดำเนินการแก้ไขในขั้นตอนแรกๆ ก่อนที่จะเกิดปัญหาที่ร้ายแรงขึ้น

4) ด้านสุขลักษณะ การรักษาสุขลักษณะในที่ทำงานเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและเต็มไปด้วยความเข้าใจและความปลอดภัยสำหรับพนักงานทุกคน การปฏิบัติตามหลัก 3ส คือ สะสาง, สะดวก, และสะอาด เป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพในการรักษาสุขลักษณะที่ดีภายในวัดอย่างต่อเนื่อง

5) ด้านสร้างนิสัย การดำเนินการตามหลัก 4 ส ให้เคยชินจนเป็นนิสัยเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยสร้างสภาพแวดล้อมที่สะอาดและปลอดภัย ส่งเสริมให้ประชาชนทุกคนตระหนักถึงความสำคัญในการปฏิบัติตามหลัก 5ส ซึ่งรวมถึงการส่งเสริมที่จะทำให้พระสงฆ์และประชาชนรอบวัดตระหนักและปฏิบัติตามหลักเหล่านี้เป็นนิสัยอย่างถาวร

สรุป/ข้อเสนอแนะ

วัดมีการแยกแยะสิ่งของที่จำเป็นและไม่จำเป็นเพื่อจัดการและใช้ทรัพยากรและสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยภายในวัด มีการจัดเตรียมและวางสิ่งของให้สะดวกในการใช้งานเพื่อการทำงานได้อย่างราบรื่น มีการทำความสะอาดอุปกรณ์และสถานที่ทำงานเพื่อลดความเสี่ยงในการเกิดอุบัติเหตุและปัญหาอื่น ๆ การส่งเสริมพระสงฆ์และประชาชนปฏิบัติตามหลักการดังกล่าวเป็นนิสัยอย่างถาวร เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่สะอาดและปลอดภัยภายในที่วัดและในชุมชนอย่างรอบคอบ การรักษาสุขลักษณะเพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและเต็มไปด้วยความปลอดภัยสำหรับทุกคน

ผลการวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการตามหลัก 5ส. ของวัดในอำเภอเมือง จังหวัดนครนายก” ผู้วิจัยขอเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1 ควรศึกษาสภาพทั่วไปของการบริหารจัดการตามหลัก 5ส. ของวัดในเขตปกครองคณะสงฆ์อื่น

2 ควรศึกษาผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการบริหารจัดการตามหลัก 5ส. ของวัดในเขตปกครองคณะสงฆ์อื่น

3 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารจัดการตามหลัก 5ส. ของวัดในเขตปกครองคณะสงฆ์อื่น

เอกสารอ้างอิง

- ชัชวาล อรรถศรีศุภทัต. (2558). *เคล็ดลับทำงานดีเป็น Somebody ที่ (องค์กร) ต้องการ*. กรุงเทพฯ: เพชรประกาย.
- พงษ์ศักดิ์ กลิ่นสายหยุด. (2555). ทศนคติเกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงานด้วยกิจกรรม 5ส ของ พนักงานบริษัท วังน้อยเบเวอเรจ จำกัด. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยปทุมธานี*, 4 (2), 171.
- พระครูใบฎีกาสุวิทย์ สุวิชาโน (สอนเล็ก) (2553). ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการการศึกษาตามแนววิถีพุทธ :กรณีศึกษาโรงเรียนวัดชมนิมิตร อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ. ใน *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูวิธานกิจโกศล (โสภณ สารโท). (2556). บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารงานวัดพัฒนา ตัวอย่างในเขตการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดสระบุรี. ใน *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธรรมวรนายก (โอภาส นิรุติเมธี). (2559). *ธรรมปริทัศน์ “46”*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาจินตวัฒน์ จารุวฑฒโน (วิจารณ์ปรีชา). (2562). รูปแบบการบริหารวัดสร้างสุขด้วยกิจกรรม 5 ส จังหวัดสิงห์บุรี. ใน *ดุขฎีนิพนธ์ปริญาพุทธศาสตรดุขฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาพงศ์กร ฐิตญาโณ (มะลิลา) และคณะ (2564). ประสิทธิผลการขับเคลื่อนโครงการวัดประชา รัฐ สร้างสุขตามแนวทาง 5ส ของวัดในอำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์. *วารสารวิจัยวิชาการ*, 4 (4), 15 – 25.
- พระราชญาณวิสิฐ (เสริมชัย ชยมงคลโล). (2551). *การบริหารวัด*. (พิมพ์ครั้งที่ 9). นครปฐม: เพชรเกษมการพิมพ์.

เพ็ญจันทร์ บัวขาว. (2558). การปฏิบัติกิจกรรม 5ส และการเสริมสร้างความปลอดภัยในการทำงานของพนักงาน บริษัท คอมพาร์ท ฟรีชชั่น (ประเทศไทย) จำกัด. *วารสารชุมชนวิจัยและพัฒนาสังคม*, 9(1), 75.

วิเชียร วิทยอุดม. (2554). *การจัดการสมัยใหม่*. กรุงเทพฯ: ธนัชการพิมพ์.

สำนักงานเจ้าคณะอำเภอเมือง. (2566). *บัญชีสำรวจ พระภิกษุ สามเณร ศิษย์ และวัดประจำปี พ.ศ.2566*. นครนายก: สำนักงานเจ้าคณะอำเภอเมือง.

สิน พันธุ์พินิจ. (2557). *เทคนิคการวิจัยทางสังคมศาสตร์*. กรุงเทพฯ: บริษัทจุฬนพบลิชซิ่ง จำกัด.

Yamane, T. (1973). *Statistics an introduction analysis*. New York: Harper & Row.